

Slovenski volivci in programi

Par mesecev pred volitvami se stranke že aktivno pripravljajo na srečanje z volivci. Za to je predvsem potrebno, da se v času poskrbi za vse potrebno. Tu gre zlasti za volilne programe in kandidate. Pred dobrim tednom smo razmišljali o vprašanju slovenskih kandidatov, danes pa bi se nekoliko zaustavili ob volilnih programih: ne ob posameznih in podrobnih programih za določene občinske uprave, ampak ob vprašanju bolj splošnega značaja. Kakšen naj bo sploh slovenski volilni program? Kaj nam lahko le-ta pomeni za celotno slovensko narodno skupnost?

Zapisali smo že, da gre sedaj vsaj v našem primeru za volitve v občinske svete; za obnovitev torej prvenstvenega organa, ki je gotovo volivcu najbližji. Občina je namreč v današnji demokratični ureditvi tisti dejavnik, ki predstavlja osnovne probleme človeka, občana in skupnosti. Izvoljeni predstavniki so zato tu prvi glasniki njegovih teženj, pričakovani in tudi zahtev. V demokratični državi je namreč prav občina tisti izvoljeni organ, ki izraža prvobitne težnje državljana in občana.

V našem primeru pa je zadeva še drugačna in širša. Slovenska narodna skupnost v Italiji se vedno aktivno vključuje v demokratično dialektiko in zato zlasti na občinski ravni najbolj čuti to svojo vlogo. Že od nekdaj (zlasti od povojnih let sem) so prav občinske uprave in posebej občinski sveti tisti forum, ki je morda najbolj občuten in tudi odmeven. To velja tako posebej za izrazito slovenske občine na Goriškem in Tržaškem, pa tudi za velike mestne občine, kjer sicer slovenski svetovalci oziroma odborniki v manjšinskem položaju vendar sodelujejo v samih političnih večinah. In tu se spet postavlja politično nadvse pomembno vprašanje, kako je s slovenskim predstavištvom nasploh!

Že v prejšnjih razmišljanjih smo omenili vlogo samostojnega slovenskega nastopa in s tem tudi pravega slovenskega kandidata. Tu bi se radi še pomudili ob problemu slovenskega programa, ki naj se predstavi volilnemu zboru. Ta ga mora po pravilni presoji oceniti in nato sprejeti. Slovenske politične sile — pri tem imamo seveda v mislih samostojno slovensko stranko — so dolžne že prej pripraviti ustrezne volilne programe, ki naj slovenskim volivcem prikažejo glavna pričakovanja in zahteve naše narodne skupnosti.

dalje na 2. strani ■

Hudi zapleti okrog nemške združitve

Ko je že marsikdo mislil, da se bosta obe Nemčiji zedinili brez prevelikih težav in v razmeroma kratkem času, je razvoj dogodkov zadnje dni pokazal, da vse le ne bo šlo pri tej zgodovinski zadevi tako gladko.

Spet je postalo aktualno vprašanje poljske meje na Odri in Nisi, kot se je bila začrtala ob koncu druge svetovne vojne. Zahodnonemški kancler Kohl se sploh ni preveč brigal za skrb, ki jo je prvi javno obrazložil poljski ministrski predsednik Mazowiecki. Ta je namreč povsem upravičeno izrazil zaskrbljenost, da se z nemško združitvijo ne bi postavila v dvom meja na Odri in Nisi. Zato je predlagal, naj obe Nemčiji še pred združitvijo skleneta s Poljsko pogodbo o meji, kar bi nato potrdil parlament nove, združene Nemčije. Kohl je predlog poljskega ministrskega predsednika takoj zavrnil, češ da bo o vprašanju meje s Poljsko lahko sklepal le parlament nove, združene nemške države.

Glede na takšna izvajanja je poljska vlada razvila zelo živahno diplomatsko dejavnost in skušala za svoja stališča pridobiti zlasti zahodne zaveznike v drugi svetovni vojni. Ameriški predsednik Bush je

že izjavil, da je poljska meja na Odri in Nisi nedotakljiva, enako stališče je zavzel francoski predsednik Mitterrand. Vlada Velike Britanije pa je že prej kazala dobršno mero nezaupljivosti glede načina, kako se skuša reševati vprašanje združitve obeh nemških držav. Pri tem je zahtevala, da se ji kot državi zmagovalki v drugi svetovni vojni prizna pravica, da enakopravno sodeluje z ostalimi zavezniki, ko bo šlo za ureditev tega kočljivega vprašanja. Prav po zaslugi Velike Britanije je bila zatem izoblikovana formula 2 plus 4, kar pomeni, da bosta o nemškem združevanju najprej razpravljali obe prizadeti nemški državi (zahodna in vzhodna), nato pa vsi »štirje veliki«, in sicer ZDA, SZ, Velika Britanija in Francija.

Poljska še vedno terja soudeležbo na teh pogajanjih, a do zdaj še ni prejela pozitivnega odgovora od nikogar. Zanimivo pa je, da je vprašanje nemške združitve zaostrilo politični položaj v Zahodni Nemčiji, kjer celo grozi kriza vladni koaliciji med krščanskimi demokrati in liberalci. Kancler Kohl je namreč sprožil vprašanje plačila vojne odškodnine Poljski in zašči-

dalje na 2. strani ■

Skrb za Slovence v zamejstvu in zdomstvu

Znano je, da slovenska ustava predvideva skrb matične države za Slovence v zdomstvu in zamejstvu. Za spoštovanje teh ustavnih določil je do zdaj praviloma skrbel Socialistična zveza delovnega ljudstva Slovenije, ki je imela v okviru predsedstva tudi poseben urad. Socialistična zveza delovnega ljudstva je po zadnjih spremembah v Sloveniji postala ena izmed političnih strank, zaradi česar ne more več opravljati dosedanjega dela.

O tem kočljivem vprašanju je razpravljalo predsedstvo skupščine Socialistične republike Slovenije na seji 22. februarja. Predsedstvo je izoblikovalo svoje stališče glede novonastalega položaja. V imenu republike Slovenije in njenih državljanov morajo odgovornost za stike z izseljenci oziroma slovenskimi državljanji v tujini prevzeti pristojni državni organi. Zaradi spremenjene vloge Socialistične zveze delovnega ljudstva bo potrebno poiskati, bemo v poročilu predsedstva skupščine Slovenije, smiselno podobne rešitve tudi za zagotavljanje stalne, v ustavi določene

skrbi republike Slovenije za slovensko narodnost v zamejstvu. Slovenska vlada naj upošteva ta izhodišča pri pripravi zakonske ureditve.

V zvezi s skorajšnjimi volitvami v Sloveniji predsedstvo slovenske skupščine najprej ugotavlja, da zaradi časovne stiske ni bilo mogoče z zakonom zagotoviti pravico slovenskim izseljencem, da bi lahko oddali svoj glas v krajih, kjer bivajo v tujini. Zato predsedstvo poziva vse državljane republike Slovenije, ki so vpisani v volilne imenike v krajih stalnega bivališča v Sloveniji, da letos volijo v domačem kraju, saj volitve sovpadajo z velikonočnimi prazniki, ko veliko delavcev z začasnega dela v tujini pride na krajše počitnice. Predsedstvo poudarja, da ni mogoče zagotoviti, da bi bilo glasovanje opravljeno po pošti ali na diplomatskih predstavništvi v tujini. Predsedstvo predlaga vladi in poziva republiško volilno komisijo, da ukretna vse, kar je potrebno, da bodo vprašanja izvajanja volilne pravice ustrezno razrešena ob prvi reviziji volilne zakonodaje.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 11. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Drvo v oblakih«; 11.00 Za smeh in dobro voljo; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Satirični kabaret Sergeja Verča in Borisa Kobala; 14.30 V studiu z vami: Sergej Verč; 16.00 Šport in glasba; 17.45 V studiu z vami; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDEJEK, 12. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Naravoslovje malo drugače; 12.40 Mešani zbor Svoboda iz Zreč; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Igrajmo se skupaj!; 15.10 Ta dom je naš (o ekologiji); 16.00 Simfonični orkester Slovenske filharmonije vodi Marko Munih; pianistka Tatjana Ognjanovič; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 13. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Najdaljša pot; 9.40 Prvotni pomen besede kultura; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Akademski pevski zbor Boris Kidrič; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Simfonični orkester Slovenske filharmonije vodi Marko Munih; fagotist Vojko Cesar; 16.45 Postni govori; 17.00 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 14. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Zdravniška posvetovalnica; 12.40 Mešani zbor France Peteršeren; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Črno na belem«; 14.30 Na goriškem valu; 16.00 Sopranistka Olga Gracelj in harfistka Jasna Corrado Merlak v našem studiu; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 15. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 »Oj, vojna moja, vojna kruta«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.00 Pomembni dogodki našega stoletja; 12.40 Mešani zbor Angel Besednjak iz Maribora; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.10 Četrtekova srečanja: Rezija Lj9; 16.00 Mednarodno zborovsko tekmovanje v Spittalau; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 16. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 12.40 Mešani zbor Svoboda iz Soštanja; 14.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.30 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Narišimo pravljico!«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.10 Kulturni dogodki; 16.00 Mladi evropski izvajalci v palači Labia v Benetkah; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 17.25 »Mladi val« — radio za vas; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBTA, 17. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.40 »Sreča je kakor sonce: kadar je najlepše, zatone«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester RTV Ljubljana vodi Anton Nanut, violinist Leonidas Kavakos; 11.45 Črnske duhovne pesmi 12.00 Življenje onkraj življenja; 12.40 Mešani komorni zbor iz Celja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Oddaja iz Benečije, Rezija in Kanalske doline; 16.00 Zabavno kulturna oddaja (Peter Cvelbar); 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Sobotno popoldne (2. del); 18.00 Ciril Kosmač: »Prazna ptičnica«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

19. in zadnji kongres KPI?

V Bologni je v teku 19. vsedrjavni kongres italijanske komunistične partije. Trajal bo do sobote, 10. marca. Pred 1100 delegati je glavni tajnik Occhetto prebral v sredo, 7. t.m., svoje poročilo, čemur je sledila razprava. Prvič v zgodovini italijanske komunistične partije se dogaja, da razprava poteka na osnovi treh resolucij, kar pomeni, da se tudi italijanska komunistična partija, po zgledu ostalih italijanskih strank, zdaj deli na struje. Toda tokrat gre za nekaj globljega: politični tajnik Occhetto in njegovi sodelavci, ki so podpisniki prve resolucije, se zavzemajo za ustanovitev nove politične organizacije in zato predlagajo naj se skliče nekakšen ustanovni občni zbor nove politične formacije. O vsebini treh resolucij so razpravljali in glasovali po posameznih sekcijah komunistične stranke po vsej državi. Izkazalo se je, da podpira prvo resolucijo skoraj 66 odstotkov članov komunistične partije, za drugo resolucijo je nekaj manj kot 31 odstotkov članov, za tretjo pa 3,4 odstotka članov.

Druga resolucija se zavzema za »resnično prenovo italijanske komunistične partije in italijanske levice«. To resolucijo sta med drugimi podpisala bivši politični tajnik Natta in bivši predsednik poslanske zbornice Ingrao. Tretja resolucija se zavzema »za socialistično demokracijo v Evropi«, nien glavni oblikovalec pa je senator Cossutta.

Prva resolucija lahko računa na podporo 678 delegatov, druga resolucija na podpodo 254 delegatov, tretja resolucija pa na podporo le petih delegatov.

Razvejanost znotraj komunistične partije je imela posledice tudi med njenim slovenskim članstvom na Tržaškem in Goriškem. Za resolucijo političnega tajnika Occhetta so se med drugimi izjavili deželna svetovalec Budin in Bratina ter bivši poslanec Škerk. Za resolucijo bivšega političnega tajnika Natte sta se med drugimi izrekla senator Spetič in bivša senatorka Jelka Gerbec, medtem ko se je Jure Canciani izrekel za resolucijo senatorja Cossutte.

Marsikdo se sprašuje, ali bo 19. kongres zadnji kongres komunistične partije Italije. Na to vprašanje pa je treba za zdaj

odgovoriti negativno. Po 19. kongresu bi sklican 20. kongres, ki bo moral v primeru zmage pristašev prve resolucije potrditi bira z ustanovnega občnega zbora. Ta kongres utegne sovpadati s 70. obletnico ustanovitve italijanske komunistične partije, je nastala, kot znano, v Genovi 21. januarja leta 1921.

—o—

Slovenski volivci...

■ nadaljevanje iz strani 1

To še posebej danes, ko se v Rimu boj na vladni, in upamo, v najkrajšem času, tudi na parlamentarni ravni za našo zvezno zaščito. V tem duhu in v tej perspektivi bodo morali predvsem volilni programi slovenske stranke najti primerne odgovore in predloge, saj bodo kasneje ravnale občinske uprave tiste, ki bodo imele škodo in platno pri krojenju naših manjšinskih pravic — kot jih bo določal, upamo, izboljšani zakonski osnutek v parlamentu.

Slovenski volilni programi naj bodo vsekakor pristno ogledalo naših narodnih kulturnih, gospodarskih in socialnih težav. V njih se bodo morali tudi pripoznati naši kandidati, saj bodo oni tisti, ki jih bodo nato kot izvoljeni predstavniki iznašali, zagovarjali in po možnosti tudi uresničevali. Zato je na odgovornih dejavnikih že zdaj treba da na vse to pomislijo in primerno začrtajo slovenski volilni boj za majske upravne volitve.

a. b.

IZRAEL ŠE VEDNO OMAHUJE

Izraelsko vodstvo še ni sprejelo sklenjenega stališča o ameriških mirovnih predlogih za Bližnji vzhod. Laburisti so zahtevali, naj bi vlada čimprej odgovorila ameriškemu zunanjemu ministru Bakerju glede izraelsko palestinskih razgovorov o zasedenih ozemljih in o volitvah na njih. Pogovore naj bi imeli v Kairu. O tem so razpravljali ministrski predsednik Shamir, obrambni minister Rabin za stranko Likud ter podpredsednik vlade Peres in zunanji minister Arens za laburiste. Stranka Likud, ki preživlja hude notranje polemike, je zahtevala odložitev razprave.

Hudi zapleti okrog nemške...

■ nadaljevanje s 1. strani

te nemške manjšine na Poljskem. Dejal je, da ne gre samo za mejo na Odri in Nisi, temveč tudi za poljsko odpoved zahteve po vojni odškodnini in za priznanje pravic pripadnikom nemške manjšine na Poljskem. Tu namreč živi kakih 700 tisoč Nemcev.

Vprašanje seveda ni tako preprosto, kot se zdi na prvi pogled. V Bonnu pravijo, da je ob koncu druge svetovne vojne zapustilo svoje rojstne kraje sedem milijonov Nemcev, njihovo ozemlje so delno zasedli Sovjeti, delno pa Poljaki. Po drugi strani drži, da se vojna odškodnina tiče 13 milijonov Poljakov, ki so tako ali drugače imeli škodo od nacističnega okupatorja,

Sedanji Poljski pa bi odškodnina predstavljala veliko pomoč v razdejanem gospodarstvu. Kohl očitno računa na posledice in učinke na bližnjih volitvah, na katerih utegnejo begunci ali njihovi potomci prisostovati za skrajno desnico in ne za Kohlovo Krščansko demokracijo. Liberalci, ki so v vladi skupaj s krščanskimi demokrati predvsem očitajo Kohlu, da bo njegov stališče gotovo upočasnilo proces nemškega združevanja, zaradi česar so zagrozili krizo v vladni koaliciji. Odločno proti Kohlu in njegovi politiki so socialdemokrati, ki so napovedali vložitev formalnega predloga v parlamentu, naj Bonn sklene pogodbo o poljski meji še pred zedinjenjem obeh Nemčij.

Zagate našega jezika

USLUGA ALI STORITEV?

Naš jezik ni šele od včeraj ali od danes, marveč ima že lepo preteklost. Pred več kot tisoč leti je bil zapisan, pred 450 leti pa tudi tiskan.

In če je katera reč naša, mar ni to naš jezik? Zato moramo biti zadovoljni, da lahko skrbimo zanj, da ga negujemo, a da se tudi borimo za njegov obstoj, posebno na teh naših tleh. Dandanes pa ni dovolj, da človek zna svoj jezik za »domačo rabo«, treba je znati tudi brati in pisati, to pomeni predvsem *pravilno pisati*.

Ko včasih poslušam kaka predavanja ali berem uradne dopise, me kar srh spreletava. Koliko je takih, ki bi o njih dejali, da niso nič kaj pravilni. Glede jezika smo pač Slovenci zelo občutljivi, posebno v poslednjih desetletjih, ko je naš jezik dosegel tako razvojno stopnjo, da ga brez vsakih pridržkov uvrščamo med bogate, razvite in, kot temu pravijo, »kultivirane jezike«. S tem pa še ne pomeni, da je vsaka skrb za njegov nadaljnji razvoj in natančnost odveč in se je mogoče zadovoljiti s tem, kar je bilo doslej doseženo!

Raba besede *usluga* se je v zadnjih dveh, treh desetletjih tako razširila, da je z njenim osnovnim pomenom v precejšnjem nasprotju.

V pravilni slovenski rabi je *usluga* nekaj, kar »storimo komu v korist ali kot izraz naklonjenosti, pozornosti in za katero se pač ne pričakuje ali se noče plačilo: *Kaj boš plačeval, saj sem ti naredil le uslugo!* *Uslužen* človek je tisti, ki je pripravljen delati usluge. Njegova lepa lastnost je torej *uslužnost*. *Na uslugo sem vam*, slišimo še kdaj, vendar z drugačnim (slabšalnim) pomenskim odtenkom.

Kaj pa beseda *storitev*? Vsaka *storitev*, posebno v današnjih časih, je plačana in se s tem ločuje od usluge. Torej *obrtniške storitve* in ne *obrtniške usluge*! Kateri obrtnik vam je še kdaj kaj naredil zastoj? Bančne *storitve* vseh vrst, itd. Beseda *storitev* se torej uporablja za poklicno opravilo, ki je naročeno in potem tudi plačano. Podjetje opravlja posebne *storitve*. Cene *storitev* so se zelo povešale. Gostinske, občinske, obrtne, poštno, prevozniške in druge *storitve* so v naši občini zelo poceni.

—o—

VELIKA BRITANIJA IN AFRIŠKI KONGRES

Britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher se je baje odločila za politično in gospodarsko podporo Afriškemu nacionalnemu kongresu v Južnoafriški republiki. Tako vsaj piše konservativni tednik »Mail on Sunday«. Afriški nacionalni kongres, katerega zgodovinski voditelj Mandela je prišel pred kratkim na svobodo po skoraj 30 letih zapora, je v Veliki Britaniji doslej uradno veljal za teroristično organizacijo. Mandela bo za Veliko noč v Londonu, kjer ga bo sprejela tudi ministrska predsednica.

—o—

Ministrski predsednik Andreotti se mu di na 11-dnevni obisku v Severni in Južni Ameriki. Poleg Združenih držav bo obiskal Čile, Argentino in Brazilijo. V Rim se bo vrnil 16. marca.

Demokratizacija in lotizacija

»Odpiranju v pluralizmu da, strankarski lotizaciji ne.« Tako se v strnjeni obliki glasi odgovor, ki ga vodstvo Slovenske kulturno-gospodarske zveze v tem času daje vsem, ki se bodisi zunaj kot znotraj ne oglašajo z zahtevami po demokratizaciji oziroma po pluralističnem odpiranju skupnih slovenskih ustanov in organizacij v Italiji.

Odgovor je na prvi pogled neoporečen, saj se zavzema za nekaj, kar vsi takoj občutimo kot pozitivno, zavrača pa tisto, do česar imamo navadno že vnaprej odklonilen odnos. Toda že vsaka zdrava pamet ve, da se pri ocenjevanju sleherne stvari ni dobro zadovoljiti s prvim vtisom, zato najbrž ne bo odveč, če tudi v tem primeru vsaj malo pobrskamo pod površje. Na tak način bomo verjetno tudi nekoliko bolje razumeli zahteve po demokratizaciji in odgovor SKGZ nanje, kakor tudi, kje teče meja med odpiranjem v pluralizmu in strankarsko lotizacijo.

Pod izrazom »strankarska lotizacija« navadno razumemo podeljevanje služb in položajev ne po vrednosti kandidatov, ampak na osnovi njihove strankarske pripadnosti, pri čemer velja pravilo, da ima vsaka stranka »pravico« zasesti toliko mest, kolikor znaša njena volilna teža. To je očitno grda stvar, saj ni mogoče sprejemati, da bi nekdo postal, recimo, profesor, bolnišniški zdravnik ali občinski živinozdravnik zgolj zaradi svoje strankarske pripadnosti, in ne na osnovi svojih strokovnih sposobnosti in zaslug. Gre za resnično degeneracijo strankarstva in vodstvo SKGZ ima brez dvoma prav, da ne pristaja na takšno logiko »odpiranja v pluralizmu«. (Morebiti se bo kdo ob tem vprašal, ali je SKGZ vedno tudi tako mislila in predvsem delala, a to je drugo vprašanje, ki ga tu nima smisla razpredati.)

Če je vse to res, pa bi bilo hudo preuranjeno sklepati, da je sploh vsako razdeljevanje mest po strankarskem ključu nespravljivo s pluralizmom in pravem (in plemenitem) pomenu. Vzemimo primer upravljanja oziroma nadziranja javnih ustanov in podjetij, kot bi npr. lahko bila državna radio-televizija. V tem primeru ne

bi bilo prav, da bi se ozirali zgolj na strokovno usposobljenost in ne tudi na predstavniško težo upraviteljev oziroma nadzorovalcev, saj bi sicer morali predpostavljati, da imajo nekateri državljani nad skupno oziroma javno lastnino posebne pravice. Nekaj podobnega bi morali očitno upoštevati tudi, kadar govorimo o slovenskih ustanovah in organizacijah v Italiji, ki po svojem izvoru, naravi in funkciji ne pripadajo kateremu koli zasebniku ali zasebni skupini, pač pa iz vseh teh ozirov dejansko pripadajo celotni naši narodnostni skupnosti. In takih ustanov in organizacij je v okviru SKGZ oziroma pod njenim okriljem precej.

Toda SKGZ s poudarjanjem svoje »ne-strankarske« in celo »nadstrankarske« strukture ter svoje »vseslovenske« vloge očitno kaže tudi jasne ambicije, da bi zastopala Slovence v Italiji, celo vse Slovence. Če bi vzela te svoje ambicije zares, potem pa bi se vsaj v nekem smislu ne smela upirati logiki »lotizacije«, vsaj v kolikor bi to pomenilo porazdeljevanje njenih vodstvenih (predstavniških) mest na osnovi (predstavniške) teže posameznih komponent naše narodne skupnosti. Če bi tega ne sprejemala, češ da se je v nasprotju z logiko »lotizacije« treba ozirati na strokovnost itd., potem bi v resnici šla celo proti »pluralističnemu odpiranju«, ki ga sicer sama proglašala za pravilnega in potrebnega.

Seveda bi bilo v teh primerih bolje govoriti o »demokratizaciji« kot pa o »lotizaciji«, toda prav je vedeti, da je včasih obsojanje »strankarske lotizacije« vse prej kot v skladu z »odpiranjem v pluralizmu«.

M. B.

—o—

Predsednik vlade Andreotti je odgovoril na pismo, ki mu ga je bil poslal deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar v zvezi z vladnim zakonskim osnutkom za zaščito slovenske manjšine. Vsebina Andreottijevega odgovora bo predmet razprave na prihodnji seji deželnega tajništva Ssk.

PROSTOR MLADIH

Bliža se pomemben manjšinski seminar

V prostorih Slovenske skupnosti v Trstu je bila v soboto, 3. marca, predstavljena tiskovna konferenca letnega seminarja Mladine evropskih narodnostnih skupnosti (MENS) 1990, ki bo potekal v Trstu in Gorici od 7. do 13. aprila. Srečanje so vodili predsednik MENS-a Julius Mühlögger iz Južne Tirolske, tajnik Steen Roar Hillebrecht, pripadnik danske manjšine v ZR Nemčiji, ter podpredsednika Duri Denoth (Retoroman) in Tržačan Peter Rustja.

Predstavniki pomembne mednarodne mladinske organizacije so se na srečanju s predstavniki tiska pogovarjali o najnovejših dogajanjih na vzhodu Evrope, svojo pozornost pa so posvetili tudi pomembni in obetavni letnici 1992, ko naj bi prišlo do dejanske združitve evropskih držav. Pri

teh zgodovinskih spremembah hočejo imeti tudi manjšine svojo vlogo.

Letošnjega seminarja MENS se bo udeležilo okrog 80 predstavnikov 13 manjšin iz vzhodne Evrope. Srečanje bo posvečeno samostojnemu političnemu organiziranju narodnostnih manjšin. V bogati program tega enotedenskega srečanja so vključena razna predavanja, okrogle mize ter dva celodnevna izleta po etničnem prostoru Slovencev v Italiji in matični domovini ter srečanje z mladinskimi predstavniki strank v Sloveniji. Delovanje organizacije MENS temelji na osnovi ohranjanja jezika in kulture ter spoštovanja pravic evropskih narodnostnih skupnosti. Zato ta organizacija podpira delovanje Združenih narodov

dalje na 7. strani ■

SVETOVALEC Ssk BREZIGAR: GAMBASSINI NIMA RESNIH ARGUMENTOV

»V političnem pogledu je zelo važno, da je deželna vlada potrdila svoje odločno nasprotovanje vsakemu preštevanju slovenske manjšine, kot se je bila obvezala svoj čas politična večina v deželi.«

Tako je dejal deželni svetovalec Slovenske skupnosti Bojan Brezigar o odgovoru predsednika deželne vlade Biasuttija na interpelacijo svetovalca Gambassinija. Brezigar je še posebej poudaril pomen Biasuttijevih izjav, kako je namreč po vesti prepričan, da je treba posameznika (kot pripadnika neke skupnosti), v vsakem primeru zaščititi, ne glede na število ali na velikost etnične ali kulturne skupnosti, kateri pripada ali se k njej priznava.

Brezigar je dalje poudaril, da se popolnoma strinja z Biasuttijevim mnenjem, da se lahko uresniči popolna in učinkovita zaščita, četudi ni natančno znano število pripadnikov manjšine. To je med drugim naloga zakonodajalca: parlament je dolžan sestaviti zaščitni zakon, ki bo dejansko zaščitil manjšino in ne zmanjšal ali odpravil že obstoječih norm, sklicujoč se pri tem na preštevanja, kajti ta, zlasti v neenakih situacijah, ne morejo natančno ugotoviti števila pripadnikov narodne manjšine.

Če svetovalec Gambassini vztraja samo pri tem aspektu problematike, je njegovo ravnanje dokaz, da nima resnih argumentov za razpravo o zaščitni zakonodaji. Če vztrajaš na zahtevi po preštevanju in hkrati ne navedeš njegovega smotra, pomeni, da a priori zavračaš vsakršno soočanje o vsebini Maccanicovega osnutka, ki pa ga je treba v resnici resno proučiti in s katerim se je treba tudi soočiti, da sroznáš, ali vladni zakonski osnutek, vsaj v tržaški pokrajini, kaj dodaja oz. odvzema del pravic, ki jih predvideva Londonski memorandum in ki jih potrjuje osimska pogodba.

KONVERTIT V DSI V TRSTU

V Društvu slovenskih izobražencev so imeli v ponedeljek, 5. t.m., v gosteh profesorja Ivana Mešička iz Maribora, avtorja knjige z naslovom »Temelji humanistične etike«. Večer se je sicer pričel s predstavitev razstave risb staroste naših umetnikov Milka Bambiča. Gre za prodajno razstavo, katere izkupiček je namenjen skladi Mitja Čuk za izgradnjo novega doma za prizadete otroke. O slikarju je nekaj besed spregovoril grafik Edi Žerial.

Profesor Alojz Rebula je nato s kratkim uvodom predstavil slavista Ivana Mešička. Njegova knjiga o humanistični etiki je izšla pri Duštvu 2000, avtor pa jo je moral izdati v samozaložbi, ker politični trenutek v Sloveniji takrat še ni bil zrel za njeno vsebino. Profesor Mešiček na 300 straneh svojega dela razkriva svojo notranjo duhovno odisejajo, ko piše o tem, kako je iz ateista zrasel v vernega človeka. Avtor obenem v svojem delu navaja nekaj podatkov o krščanstvu na Slovenskem od pokristjanjenja do danes in razglablja o odnosu med Cerkvijo kot institucijo in klasični marksizma. Delo »Temelji humanistične etike« je dejansko esejističen izziv k razmišljanju.

Večer slovenske pesmi v počastitev Ubalda Vrabca

V Finžgarjevem domu na Opčinah je v nedeljo, 4. t.m., vladalo praznično vzdušje. Domači mešani pevski zbor »Sveti Jernej« je ob dnevu slovenske kulture priredil deseti »Večer slovenske pesmi«. Prirediteljem je treba priznati, da so v tej desetletni dobi ostali zvesti osnovni zamisli in so znali predstaviti domače besedne in glasbene ustvarjalce.

Nedeljski večer so posvetili branju odlomkov iz zbirke novel »Ob kresu življenja« Zore Tavčar-Rebula in skladatelju Ubaldu Vrabcu ob njegovi 85-letnici rojstva.

Pri tem so se mu tudi zahvalili za vse kar je naredil za openski cerkveni zbor.

Na proslavi sta sodelovala Mladinski zbor in Dekliška skupina mladinskega pevskega zbora »Vesela pomlad«. Zbora sta pod vodstvom Franca Pohajaja zapela tri pesmi. Med temi je dekliški zbor zapel tudi Vrabčevo skladbo »Doma«. Kot je povedala gospa Nataša Sosič Fabjan, ki je povezovala ves spored, dekleta mladinskega pevskega zbora postavljajo temelje novemu dekliškemu zboru.

dalje na 7. strani

METANIZACIJA V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

Na sedežu Slovenskega deželnega gospodarskega združenja v Trstu je bila 2. t.m. tiskovna konferenca. Na kateri so predstavili skupno pobudo Sekcije za obrtništvo pri Gospodarskem združenju ter italijanske Zveze obrtnikov iz Trsta za ustanovitev strokovno usposobljene službe, ki bi ji bila poverjena naloga, da izvede napeljave za metanizacijo v devinsko-nabrežinski občini.

O tej pomembni pobudi, ki pomeni veliko pridobitev za obrtnike v tržaški pokrajini, so spregovorili predsednik italijanske Zveze obrtnikov Ret, predsednik Sekcije za obrtništvo pri Deželnem gospodarskem združenju Andolšek, glavni ravnatelj občinskega podjetja ACEGA inženir Romanò, predsednik nabrežinske Kmečke in obrtne hranilnice in posojilnice Zidarč ter devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar, ki je pozitivno ocenil skupno pobudo slovenske in italijanske obrtniške zveze ter olajšave, ki jih omogoča posameznikom nabrežinska hranilnica za uresničitev plinske napeljave. Skliceval se je na poročilo glavnega ravnatelja podjetja ACEGA, ki je zagotovil, da so pripravljala dela že stekla. Brezigar je napovedal, da bo za prihodnjo zimo uresničena plinska napeljava v Vižovljah, Sosljanu in Naselju svetega Mavra. V Nabrežini, Devinu in Ribiškem naselju pa bo napeljava metana mogoča v naslednjem petletju.

NOV SEDEŽ ZA ŠPORTNO DRUŠTVO GRMADA HOBLES

V osnovni šoli v Mashinjah je bila petek, 2. t.m., slovesnost, med katero Športno društvo Grmada Hobles prevzel novi sedež in obenem predstavilo javno novoustanovljeni jamarski odsek.

Predsednik društva Pavel Ferluga je vodoma pozdravil občinstvo in goste ter kratko orisal delovanje društva. Izrazil prepričanje, da bo novi sedež v prostoru osnovne šole v Mavhinjah, kjer že nekaj let ni pouka, omogočil boljše delovanje društva. Sledila je predstavitev jamarskega odseka. O njem sta spregovorila Fran Fabec in Igor Gabrovec, Tomaž Fabec pa je njuna izvajanja dopolnil s predvajanjem dia pozitivov. V imenu Združenja slovenskih športnih društev je ŠD Grmada Hobles čestital Jurij Kufersin, v imenu športnega društva Mladina iz Križa pa Enri Bogatec.

Člane društva in ostalo občinstvo nato nagovoril devinsko-nabrežinski župan Bojan Brezigar. Med drugim je poudaril, da se občinska uprava zavzema za to, da bi dobila vsa društva svoje sedeže in da je ŠD Grmada Hobles že peto slovensko društvo, ki je dobilo primeren prostor, kjer lahko deluje. Veliko zadovoljstvo je župan izrazil ob dejstvu, da se bo društvo odslej ukvarjalo tudi z jamarstvom, saj prav, je dejal, da se z raziskovanjem vrednotenjem Krasa ukvarjajo tudi predvsem Kraševci.

20-letnica »Slovenskega šopka«

V srenjski hiši v Mačkoljah je bila v nedeljo, 4. t.m., slovesna in prisrčna ter izredno dobro obiskana prireditev ob 20-letnici otroškega pevskega zbora »Slovenski šopek«. Sredi dvorane so udeležence najprej presenetile s svojim pevskim zdravom članice Dekliškega zbora »Slovenski šopek«, nato so nastopili otroci pod vodstvom ustanoviteljice Ljube Smotlak ki še naprej z navdušenjem vodi obe pevski skupini. Otroci so peli ali brez spremljave ali ob harmoniki, klavirju ali kitarah. Vmes so znova nastopila dekleta, ki so čisto ob koncu z vso dvorano zapela himno otroškega zbora Slovenska zemlja in pa Premrlovo Zdravico.

Slavnostni govor je imela Anica Tul, ki je govorila v imenu mater otrok, ki sodelujejo pri Slovenskem šopku. Oglasila pa

sta se še Romilda Tul v imenu mater nekdanjih mladih pevcev in Danijel Novak v imenu očetov sedanjih članov otroške skupine. Nadalje se je zvrstila kopica ustnih in pisnih čestitk nekdanjih pevcev in pevki, drugih zborov in ustanov. Veliko priznanje je izrekel predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov Zorko Harej. V večer so pripravili razstavo, ki dokumentira 20-letno pot Slovenskega šopka, izšla na njej tudi prijetna brošura s podatki in slikami, ki ima naslov »Otroški pevski zbor Slovenski šopek 1970-1990«. Ljudje se ob koncu kar niso mogli raziti, tako da se je srečanje med sedanjimi in nekdanjimi pevci tudi njihovimi svojci in prijatelji zavleklo pozne ure. Najmlajši pa so bili seveda najbolj navdušeni, ko so jim na koncu stopa darovali dve orjaški torti.

Ssk OPRAVILA ANALIZO VLADNEGA OSNUTKA

Slovenska skupnost je v soboto, 3. marca, na celodnevem skupnem zasedanju svojega deželnega tajništva in pravne komisije v Nabrežini dovršila podrobno analizo vladnega osnutka za zaščito Slovencev v Italiji. Odobrila je vrsto popravkov in dopolnil, ki jih je predlagala pravna komisija.

S svojimi temeljnimi ocenami vladnega osnutka je Slovenska skupnost pred obiskom italijanskega zunanjega ministra De Michelisa v Beogradu ponovno seznanila jugoslovanskega zveznega ministra Budimira Lončarja s prošnjo, naj v razgovorih z gostom poudari zahteve slovenske manjšine.

Obisk iz Slovenije

V petek, 9. marca, bo v gosteh pri delnem vodstvu Slovenske skupnosti delegacija Socialistične zveze Slovenije pod vodstvom predsednika Jožeta Smoleta. Tradicionalno srečanje bo tokrat posvečeno zlasti razgovorom o vladnem osnutku za zaščito Slovencev v Italiji, upravno-političnemu položaju v Furlaniji-Juljski krajini in pa stanju v Sloveniji in Jugoslaviji. Srečanje bo v celoti v videmski pokrajini, in sicer v Čedadu in v Kanalski dolini, ki jo Maccanicov osnutek povsem izključuje z zaščitnih področij.

POČASTILI SO LJUBKO ŠORLI

Slavistično društvo iz Trsta in Gorice ter goriški Kulturni dom sta v četrtek, 1. t.m., v mali dvorani doma priredila lepo, zaokroženo slovesnost v počastitev 80-letnice pesnice Ljubke Šorli. Številno občinstvo je pričalo o priljubljenosti in ugledu, ki ju uživa pesnica med našim ljudstvom. Večer sta uvedli flavtistka Sanja Ferlan in recitatorka Alenka Florentin. V imenu organizatorjev pa je slavljenci na začetku voščila gospa Nada Sancin.

Slavnostni govornik na četrtkovem večeru bi moral biti akademik, profesor France Bernik, vendar je bil zaradi bolezni odsoten. Njegov priložnostni govor z naslovom »Tradicija in naš čas — ob 80-letnici Ljubke Šorli« je prebral gledališki igralec in pesnik Aleksij Pregarc. V svojem razmišljanju je Bernik predstavil zlahtnost zvestobe tradiciji tako v vsebini kot stilnih prijemih, ki izžareva iz poezije Ljubke Šorli. Sintetično in jasno je strnil njeno življenjsko usodo in pesniški svet ter poudaril, da smemo Šorlijevo uvrščati v sam vrh slovenske sonetne poezije, če ne kar jo razglasiti za prvo sonetistko med slovenskimi pesnicami.

Sledil je razgovor s pesnico, ki ga je vodil predsednik Slavističnega društva Janez Povše. Slavljenska je občinstvu dobesedno odprla srce. Govorila je preprosto o velikih stvareh, o vrednotah in vzgibih, ki navdihujejo njene pesmi. Vero in ljubezen do slovenskega naroda je postavila za temelj svojega pesniškega ustvarjanja. Iz vsega, kar je povedala, pa se je jasno pokazala njena življenjska drža, ki jo v nekem smislu odražajo pokončnost in zavzetost ter delavnost.

Prisluhniti izboru pesmi Ljubke Šorli je bilo zato še posebej lep dogodek. Njeni verzi so v strnjeni in zato bolj neposredni obliki spremenili večer v pravi praznik.

Sindikata slovenske šole v Gorici je razpravljalo o predvpiših

Nedolgo od tega je potekel rok za predvpiš v vrtce, osnovne, nižje in višje šole. Čeprav predvpiši niso dokončni in bo še lahko prišlo do sprememb, vendar nam dajejo splošno sliko števila vpisanih v prihodnjem šolskem letu.

Na zadnji seji SSS — Tajništvo Gorica — se je razpravljalo o zgoraj omenjeni problematiki, predvsem na podlagi števil.

Še razveseljivi so predvpiši v slovenske vrtce; prvi razredi osnovnih šol so nekako kriti, razen Ronk, kjer ni niti enega vpisanega; glede osnovnih šol v Gorici bo nujno poskrbeti za prevoz dijakov iz južnega dela mesta, saj bomo drugače izgubili

eno od dveh mestnih slovenskih osnovnih šol (starejši namreč vpišejo otroka v najbližjo šolo). V prvi razred Nižje srednje šole I. Trinko se je zaenkrat vpisalo 54 dijakov, od katerih 9 v oddeljene razrede v Doberdobo. Letošnji maturanti so se odločili za nadaljnji študij na Trgovskem zavodu I. Cankar in na Tehničnem trgovskem zavodu Ž. Zois, skromni pa so predvpiši na ostalih zavodih. Kar 17 dijakov misli po opravljeni nižješolski diplomii obiskovati razne italijanske poklicne tečaje, precej dijakov se je vpisalo na razne italijanske šole, kar enajst dijakov pa je za enkrat neodločenih. Sicer se bodoči višješolec odloča samostojno o nadaljnjem študiju, po svojih nagnjenjih in sposobnostih, vendar ne smemo niti pozabiti na perspektive, ki jih nudi določena šola in ne moremo mimo zahtev in potreb naše skupnosti. V tem smislu bodo odborniki sindikata stopili v stik s starši in dijaki glede morebitne usmeritve oziroma predvpiša še neodločenih za nadaljevanje študija. Tistim dijakom pa, ki mislijo na tečaje in poklicno izobraževanje, bo nudil razne možnosti Deželni zavod za poklicno izobraževanje.

Na seji, ki jo je vodil predsednik L. Devetak, je bil prisoten tudi zvesti sodelavec SSS D. Štekar iz Nove Gorice, ki je bil pred kratkim potrjen kot odgovorni za povezovanje med novogoriško enoto Zavoda za šolstvo in Sindikatom slovenske šole.

—o—

NOVA PODOBA SVETE GORE

Sveta gora pri Gorici postaja vse bolj zanimiva romarska in turistična točka. Ko so lani praznovali 400-letnico božje poti, se je na Sveto goro povzpelo več deset tisoč romarjev in izletnikov. Ob jubileju je ta primorska božja pot dobila asfaltirano cesto, restavracijo, muzej soške fronte in razsvetljavo. Sedanji lastnik romarskega doma, se pravi Goriški muzej, pa se je že dogovoril s frančiškani, da jim bo vrnil zgradbo, ki je nastala po načrtu arhitekta Maksa Fabianija. Stavbo bodo prenovili, saj je dotrajana, in jo preuredili v dom za duhovne vaje in manjši muzej primorskih romarskih središč. V zgornji postaji svetogorske žičnice naj bi uredili razstavne in delovne prostore za Društvo severnoprimorskih likovnikov. Kovinske nosilne stebre bodo odstranili in tako vrnili pobočju nekdanjo podobo.

TUDI V NOVI GORICI PROTI RAZŠIRITVI MEJNEGA PASU

Tudi novogoriška občinska skupščina odločno zavrača predlog, naj bi se mejni pas razširil od sedanjih 100 na tisoč metrov. Skupščina v Novi Gorici, kot že prej tista v Kopru, zahteva od predsednika zvezne vlade, naj poskrbi, da se predlog umakne z dnevnega reda. Skupščina ugotavlja, da bi priznanje večjih pristojnosti vojaški oblasti utegnila imeti hude in morda celo nepopravljive posledice v odnosih s sosedno državo, od česar bi imelo veliko škodo predvsem prebivalstvo ob meji.

Odobritev takega predloga bi bila tudi v kričečem nasprotju s temeljnimi smernicami jugoslovanske zunanje politike in bi škodovala prizadevanjem Jugoslavije in še zlasti Slovenije za vključevanje v Evropo. V posebnem dokumentu novogoriška

SKPD »Mirko Filej« v Gorici vabi na

ORGELSKI KONCERT

ki ga bo imel prof. Hubert Bergant v goriški stolnici v sredo, 14. marca, ob 20.30.

skupščina poziva slovenske delegate v zvezni skupščini v Beogradu, naj naredijo vse, kar je v njihovi moči, da se predlog črta z dnevnega reda. Če pa bodo slovenski delegati preglasovani, naj sprožijo postopek, ki ga predvideva zvezna ustava, ko so ogroženi temeljni interesi ene izmed republik v Jugoslaviji.

Uvajanje visoke tehnologije v kmetijstvo

Na področju Goriških Brd so na pobudo Inštituta za ugotavljanje bolezni rastlin, ki deluje v Gorici, v okviru Deželnega ravnateljstva za kmetijstvo in v sodelovanju s Konzorcijem za zaščito briških vin, namestili mrežo posebnih naprav za zbiranje podatkov o temperaturi zraka, vlagi, padavinah, dolžini sončnega obsevanja itd. Dobljene podatke bo obdelal poseben računalnik, ki bo tehničnemu osebju v kratkem času sestavil seznam podatkov o klimatskih pogojih, ki vplivajo na razvoj glivičnih bolezni. Inštitut za ugotavljanje bo-

lezni rastlin nadalje sporoča, da so naravnostne rastline opremljene tudi s posebnimi vabami, ki delujejo na osnovi hormonov, da bi ugotavljali koncentracijo drugih zajedalcev na trtah. Mreža nadzornih naprav bo torej omogočila pravočasne posege v vinogradih. To bo igralo veliko vlogo pri kvaliteti grozdja. Pravočasno škropljenje pomeni tudi zmanjšanje stroškov. Uvajanje najsoodnejše tehnologije v vinogradništvu nadalje pomeni tudi pridobitev v smislu spoštovanja naravnega ravnovesja, saj se bistveno lahko zmanjša uporaba škropiv

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Andrej Kosič razstavlja v Šempetru

V petek, 23. februarja, so v zasebni prodajni galeriji Bažato v Šempetru pri Gorici odprli samostojno razstavo akvarelov slikarja-ljubitelja Andreja Kosiča. Omenjeni goriški rojak se že vrsto let ukvarja predvsem z akvarelom, pri katerem je dosegel izrazit osebni slog s prevladujočo kraško motiviko.

Andrej Kosič je po svojem osnovnem slikarskem občutju lirično navdahnjen kolorist, ki nikoli ne zaide v eksperimentalnost ali celo abstrakcijo, marveč se oprijemlje utečenih poti klasičnega evropskega slikarstva, temelječega na renesančni konceptiji dojemanja stvari in prostora. Hkrati pa pri njegovih akvarelih opazimo vplive impresionizma in postimpresionizma, zlasti pri čistih krajinah, ki so zasnovane kot svobodno slikarsko preoblikovanje vidne zasnave, pri umetniku nekoč že doživete v resnični naravi.

V vsebinskem pogledu pa se pri Kosiču poleg krajin pojavljajo še vedute, torej pogledi na točno določene kraje, zlasti na Goriškem in na Krasu, ter motivi s tradicionalno primorsko arhitekturo oz. z njenimi detajli. Vendar razstavljaec teh motivov ne ustvarja zgolj zaradi etnografske dokumentacije, marveč mu služijo kot snov za lastna slikarska razmišljanja in izpopolnjevanje zahtevne akvarelne tehnike. Kar zadeva izbiro snovi, pa Kosič ne more skriti tesne povezave s slovenskim narodom v zamejstvu, zato poudarek na krajevni domačnosti oz. upodabljanju mikavnih motivov še nedotaknjene narave na Krasu. Vse to lahko smatramo tudi kot opozorilo pred človekovimi pretiranimi posegi v naravo.

Vsebinski in likovni višek Kosičeve umetniške dejavnosti pa so gotovo tisti akvareli s krajskimi motivi, pri katerih se je dvignil z ravni točne lokalne določenosti in je z njimi prešel v nekakšno splošnost: to so v kompoziciji horizon-

talne podobe, pri katerih v globino prehajajo različni slikarski plani s kraškimi travniki, rujem, grmičevjem, sivimi kamni in na suho zloženimi zidovi, v ozadju pa se običajno dvigajo kvišku drevesa z modrim nebom nad njimi. Očitna je pri teh delih prepričljiva globinska iluzija, odlikujejo pa se tudi po bogatem, toplo uglasenem koloritu, kakršnega srečamo na Krasu zlasti jeseni.

Slikar Andrej Kosič na nek način nadaljuje poslanstvo še enega zamejskega akvarelista, Tržačana Roberta Hlavatyja, iz Gorice pa že vrsto let vnaša tudi v širši, matični slovenski in evropski prostor zanimivo in za oko prijetno slikarsko izkušnjo.

M. V.

P. S.: Razstava v Šempetru je odprta še do 17. marca t.l. po naslednjem urniku: vsak dan od 9. do 13. in od 14. do 18. ure, ob sobotah od 9. do 12. ure, ob nedeljah in praznikih je zaprta.

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Hermann Broch

POVEST SLUŽKINJE ZERLINE

v izvedbi Bogdane Bratuž

v nedeljo, 11. marca, ob 18. uri v društvenih prostorih v BARKOVLJAH (ul. Cerreto)

SLOVENSKO STALNO GLEDALIŠČE

Tennessee Williams

TETOVIRANA ROŽA

Režija Mario Uršič

v soboto, 10. marca, ob 16. uri
v KULTURNEM DOMU v Trstu

»Vsaka vas ima svoj glas«

Za ljubitelje slovenske ljudske pesmi je v Celovcu izšla prva knjiga zbirke z naslovom »Vsaka vas ima svoj glas«. Delo navaja 55 pripovednih in ljubezenskih narodnih pesmi, ki jih je zbral in zapisal pokojni dr. France Czigán, najpomembnejši in najzvestejši zbiratelj ljudskega glasbenega gradiva na Koroškem.

Za tisk je prvi del knjige »Vsaka vas ima svoj glas« uredil in pripravil Engelbert Logar, izdala jo je Krščanska kulturna zveza v Celovcu, založila pa tamkajšnja Mohorjeva družba. V tej dragoceni knjižici so zbrane slovenske ljudske in ponarodele pesmi iz Podjune.

V uvodu knjige sta o pokojnem Francetu Cziganu napisala nekaj najpomembnejših podatkov dr. Pavle Zablatnik in dr. Zmaga Kumer. Zablatnik piše o svojem osebnem stiku s tem gorečim ljubiteljem domače pesmi, za katero je znal, kot učitelj petja, navdušiti tudi svoje učence. Dr. Czigán je bil profesor glasbene vzgoje in zborovskega petja v Celovcu, obenem pa je ustanovil tudi nekaj kvalitetnih pevskih zborov. Posebno mu je bil pri srcu znani zbor Jakob Petelin Gallus, s katerim je žel uspehe tudi v tujini.

Na straneh knjige »Vsaka vas ima svoj glas« je natisnjen tudi slovensko-nemški zemljevid

Podjune. Nekaj najpomembnejših podatkov o transkripciji ljudskih pesmi, o njihovem nastanku, o jezikovnih posebnosti itd., je napisanih tudi v nemškem jeziku. »Med značilnosti podjunske pesmi sodi večglasje«, piše v uvodu Engelbert Logar, ki je knjigo pripravil in uredil za tisk. Štiri ali celo pet-glasje je razširjeno posebno v posameznih pesmih. S pomočjo sodobnih tehničnih naprav je danes možno posneti, kako ljudstvo v resnici večglasno prepeva.

»Vodila nas je želja, da prikažemo slovensko pesem in petje v izvorni in nepopravljeni obliki«, dodaja še Logar. »V knjigi je vse podano v natančnem prepisu, pa naj je bil posnetek enoglasen ali več-glasen«.

Treba je še povedati, da je za objavo pripravljenih še 273 pesmi iz Podjune, ki bodo prav tako izšle pod naslovom »Vsaka vas ima svoj glas«, tako da bo ob koncu objavljeno celotno gradivo Franceta Czigana. Transkripcije ljudskih pesmi v tej knjigi so kar najbolj natančne, vendar ne tako, da bi bile uporabne samo za strokovnjake. Tudi glasbeno in lingvistično manj izobraženi bralci bodo prišli na svoj račun.

O zadnji številki revije »Rodna Gruda«

V Ljubljani je pred kratkim izšla letošnja tretja številka revije Rodna Gruda, ki je namenjena Slovincem po svetu. Revijo izdaja Slovenska izseljenska matica. Odgovorni urednik Janko Prešeren piše v uvodniku o prvih svobodnih volitvah v Sloveniji po šestdesetih letih. Nove slovenske stranke delajo z vso vnemo, saj imajo skoraj vsak teden kak kongres ali predvolilno zborovanje. Na vseh teh srečanjih novonastale strank pa je prisotna tudi misel na Slovence, ki živijo izven meja matice. Mnogi si želijo, da bi tudi sonarodnjaki na tujem lahko odločali usodi Slovenije. Nekatere druge vzhodne države so nekaj podobnega že uvedle. Odgovorni urednik je osebno prepričan, da česa takega ne bi mogoče uresničiti že ob letošnjih volitvah, izražajo pa željo, da bi se za to resno zavzeli v prihodnje.

V zadnji številki Rodne grude naletimo tudi na članek Spomenke Hribar, ki predlaga, naj bi do prvega Slovenskega svetovnega kongresa prišlo v Ljubljani. Zamisel za takšen kongres se je porodila septembra 1989 na študijskih dneh Dragi. Na pobudo Viktorja Blažiča se je takoj sestal iniciativni odbor za pripravo tega svetovnega slovenskega srečanja. Predsedniško mesto je prevzel deželni svetovalec in župan Bojan Brizigar, za tajnika pa je bil izbran Vinko Ošlab. Namen tega kongresa je povezovanje Slovincem po vsem svetu ne glede na politične in svetovno nazorske razlike, pravi Hribarjeva v članku. Avtorica poudarja, da bi prvi Slovenski svetovni kongres resnično predstavljal živo sliko slovenske narodnostne sprave le, če bi ga priredili v Ljubljani. Poleg tega pa bi legalno oblast postavili pred dejstvo, da napravi konec sektaštva in diferenciaciji znotraj lastnega naroda, zaključuje Spomenka Hribar.

ALI JE TO POČETJE RES POTREBNO?

V četrtek, 1. marca, je bila v Književnih listih v ljubljanskem Delu objavljena presenetljiva novica izpod peresa uglednega strokovnjaka slovenske književnosti na ljubljanski univerzi dr. Borisa Paternuja, da misli Inštitut za sodno medicino medicinske fakultete v Ljubljani izkopati posmrtno ostanke našega največjega pesnika in jih prenesti k cerkvi sv. Marka v pesnikovo rojstno Vrbo. Prof. Paternu se ob obvestilu, da je bilo pred nedavnim poslano Republiškemu komisiju za kulturo in ožjemu krogu »kulturnih znanstvenih delavcev«, ogorčeno sprašuje, čem tako početje in ali ni »nekaj barbarstva v tem, da si upamo poseči v mir, ki je bil Prešernu najvišja vrednota smrti«. Svoj zapis nadaljuje: »Seveda, vsaka stroka živi tudi od svoje čeznožumne zagnanosti in dolgčas bi bilo, če bi take ne bilo. So pa neke meje, ko je treba popustiti čutom, ki segajo čeznožum in čez vse znanstveni sploh...«

Posmrtno ostanke Franceta Prešerna pa bi izkopali tudi z namenom, da jih preučijo, da bi po rekonstrukciji ugotovili natančnejšo podobo pesnika, kot jo imamo sedaj, in morebitne bolečine ali poškodbe.

Nobeno, niti »sodnomedicinsko eksperimentalno« ne opravičuje takega početja po 141 letih smrti velikega Slovence. Zato se zadovoljimo s podobo Franceta Prešerna, ki jo pač imamo predvsem pa s tisto, ki si jo je sam ustvaril s svojimi nesmrtnimi pesmimi. Kdo ste, ki si drznete in upate maličiti pesnikovo podobo? (s+)

HJ

NOVICE

Pred dnevi je bila v Medji vasi seja širšega odbora sekcije Ssk za občino Devin-Nabrežina. Seja je bila v celoti posvečena pripravam na občinske volitve, ki bodo 6. maja. O pripravah so poročali tajnik Antek Terčon, župan Bojan Brezigar in občinski svetovalec Martin Brečeli. Med razpravo je bila posvečena posebna skrb vprašanju varstva okolja, o čemer je v imenu uprave govoril tudi odbornik Igor Tuta. Na seji sta bili imenovani dve komisiji: za sestavo kandidatne liste in za volilni program.

—o—

Spet novosti pri Primorskem dnevniku v Trstu. Izdajatelj je za novega odgovornega urednika imenoval Vojmira Tavčarja. Ta je v skladu z delovno pogodbo obrazložil svoj program dela na seji urednikov, ki je bila v torek, 6. t.m. Izdajatelj je hkrati zaupal vodilno nalogo pri listu dosedanjemu tajniku SKGZ Dušku Udoviču. Dosedanji odgovorni urednik Marko Waltritsch bo baje novi dopisnik PD v Rimu.

—o—

Leto dni po odhodu sovjetske vojske in po 11 letih državljanske vojne je v Afganistanu del vojske skušal z državnim udarom zrušiti režim predsedniška Nažibulaha. Upornike je vodil obrambni minister Tanai. Radio v Kabulu je poročal, da je poskus državnega udara propadel.

SKLAD »SERGIJ TONČIČ«

Slovenski visokošolski sklad »Sergij Tončič« v Trstu obnavlja letno nagrado »Dr. Frane Tončič«, ki ima namen vzpodbuditi slovenske visokošolce v Italiji k raziskovalnemu in ustvarjalnemu delu.

Letošnja nagrada je namenjena disertaciji, ki pomeni obogatitev slovenske kulture, zgodovine ali znanosti in ki je sklenila kandidatov visokošolski študij v obdobju med 1. junijem 1988 in 30. aprilom 1990 dva milijona lir, bo razglašen na prihodnje študije najkasneje do 30. aprila t.l. Narodni in študijski knjižnici v Trstu, ul. S. Francesco 20, nakar bo prejeta dela najkasneje do 30. junija t.l. obravnavala komisija, ki jo bo imenoval Upravni odbor Sklada. Dobitnik nagrade, ki znaša za leto 1990 2 milijona lir, bo razglašen na prihodnjem občnem zboru Sklada. Če študija še ni bila objavljena, jo bo Odbor priporočil neki slovenski založbi.

BLIŽA SE POMEMBEN MANJŠINSKI SEMINAR

■ nadaljevanje s 3. strani

in Evropskega sveta v njihovih prizadevanjih za novo, federalistično Evropo ki naj bi temeljila na spoštovanju osnovnih človekovih pravic in v kateri bi tudi manjšine našle svoj prostor.

Organizacija MENS prireja seminarje vsako leto teden dni pred veliko nočjo. Mladi iz vse Evrope se vsakič zberejo v državi ene izmed svojih članic. Letošnji seminar prireja Kulturni krožek Virgil Šček.

Večer slovenske pesmi v počastitev...

■ nadaljevanje s 4. strani

Sledil je priložnostni govor časnikarja in pisatelja Saše Martelanca. Med drugim je poudaril, kako je Prešernovo ime povezano s samim vrhom slovenske nacionalne simbolike, tudi zato, ker je bila Zdravljica uradno razglašena za slovensko himno. Verzi, porojeni pred skoro poldrugim stoletjem iz plemenite vizije o srečnem in svobodnem narodu sredi mirne in pravične Evrope, je dejal Martelanc, nam bodo poslej tudi v uradni obliki pomagali čakati na čas, ko bo davna vizija tudi zares izpolnjena.

Prireditelji vsako leto vabijo v goste tudi zборе iz neposredne okolice. Tokrat je v Finžgarjevem domu nastopil zbor »Svobodna dekleta«, ki jih vodi Sonja Pelicon. Zapele so dve skladbi Ignacija Ote, dve pesmi Stanka Jerčija in še Vrabčev »Vsi so prihajali«.

Mladinska igralska skupina »Tamara Petaros«, ki deluje v okviru Finžgarjeve-

ga doma je predstavila kratek izbor iz knjige »Ob kresu življenja« dolgoletne profesorice na openski srednji šoli in mentorke literarnih krožkov in gledaliških skupin, pisateljice Zore Tavčar. Skupina, ki jo je pripravila prof. Lučka Susič, je podala noveli Ovčka in Skavtski trije kralji.

V zaključnem delu večera je nastopil zbor »Sveti Jernei«, ki ga vodi Janko Ban. Spored so sestavljale pesmi Staneta Maliča, Ivana Florianca in Ubalda Vrabca. Kot solistka v Florjančičevi priredbi prekmurske ljudske »Trgaj mi rožice, spletaj mi pušeljček« je nastopila Marta Fabris. Vrabčeve pesmi pa so bile uglasbene na Kras. Pesmi »Bor« Vinka Beličiča, »Veter« Srečka Kosovela in »Kraška gmaina« Alberta Miklavca, vse v uglasbitvi Vrabca, je zbor podal z veliko občutljivostjo in dovršenostjo.

Prav na koncu tega lepega, prazničnega in obenem slovesnega večera pa je zadelona Zdravljica.

Kulturni dom v Gorici

PROGRAM PRIREDITEV V MARCU

12. marca (ponedeljek) ob 14.30: Meeting »Progress coiffure l'Oreal«. Prireditelj: l'Oreal.

15. marca (četrtek) ob 10.30: Za goriške višje srednje šole »Z Mandelo na poti k svobodi«. Srečanje z Bennyem Nato. Prireditelji: C.V.C.S.

16. marca (petek) ob 18. uri: »Srečanje z avtorji«. Srečanje z avtorjem Francem Cerarjem. Prireditelj: Kulturni dom.

20. marca (torek) ob 18. uri: Otvoritev razstave »Slovinci ob meji - Sloveni di confine«. Prireditelja: Kulturni dom in goriška pokrajinska uprava.

20. marca (torek) ob 20.30: Gledališka predstava »Robe de omini« (Männersache). Režija: Mario Uršič. Nastopa skupina »La Collina« iz Trsta. Prireditelj: Kulturni dom in ZSKD.

26. marca (ponedeljek) in 27. marca (torek) ob 20.30: Gledališka predstava »Intervju« - Natalia Ginzburg. Režija: Boris Kobal. Slovensko Stalno Gledališče iz Trsta.

29. marca (četrtek) ob 18. uri: »Srečanje z avtorji«. Poezija Celsa Macorja. Prireditelj: Kulturni dom.

29. marca (četrtek) ob 20.30: Kinoatleje - Gorica Kinema '90. Film.

31. marca (sobota) ob 21. uri: Pajk's Show. Prireditelj: Kulturni dom.

—o—

V nedeljo, 4. t.m., so bile volitve v Rusiji, Belorusiji in Ukrajini. Volilnih upravičencev je bilo nad 120 milijonov. Izidi volitev še niso znani. Pravijo pa, da so se dobro uveljavili kandidati opozicije.

SSŠ — TAJNIŠTVO GORICA — OBVEŠČA

26. seminar slovenskega jezika, literature in kulture bo v Ljubljani od 2. do 14. julija 1990. Goriškemu sindikatu sta na razpolago dve štipendirani mesti. Profesorji in učitelji, ki se ga nameravajo udeležiti, naj do konca marca oddajo pri odbornikih sindikata prošnjo.

Od 1. do 26. julija bo v Ljubljani Poletna šola slovenskega jezika 1990. Program obsega 80 ur jezikovnega pouka, 12 predavanj, 48 ur fakultativnih ustvarjalnih delavnic, ekskurzije itd. Kdor želi podrobnejših informacij, naj se oglasi pri blagajniku SSŠ J. Pahorju.

VOLITVE V NIKARAGVI

Vrhovni volilni svet v Nikaragvi je pred dnevi objavil končne rezultate parlamentarnih volitev. Opozicijske sile, ki jih vodi Violeta Chamorro, nimaio kvalificirane večine v parlamentu, kar bi bilo potrebno, da bi lahko prišlo do spremembe ustave. Kvalificirano večino v parlamentu bi opozicija dosegla, če bi dobila 56 poslanskih mest. Ima pa le 51 poslancev. Sandinistična fronta ima v novem parlamentu 39 poslancev.

VEČER V DSI

Društvo slovenskih izobražencev in Združenje Most prirejata v ponedeljek, 12. marca, večer s Tarasom Kermavnerjem, ki bo govoril na temo »Moje srečanje s slovensko politično emigracijo v Argentini«. Večer bo v Peterlinovi dvorani v ulici Donizetti 3, z začetkom ob 20.30.

Manifestacija sredi mesta

V tržaškem mestnem središču je bila v nedeljo, 4. t.m., enournna manifestacija za pravice slovenske manjšine v Italiji, ki sta jo priredila Samo Pahor in skupina njegovih somišljenikov. Protestna akcija se je začela ob 11.30, ko so se demonstranti zbrali na Trgu Riborgo in razstavili tri dokumente, ki so mimoidočim pojasnjevali, kako je nacionalno vprašanje v Trstu reševala Avstro-Ogrska, kako je bilo za ča-

sa Svobodnega tržaškega ozemlja in kako italijanska republika še ni poskrbela za zakonsko zaščito narodnih pravic Slovencev. Demonstranti so obenem razvili transparent z zahtevo po dvojezičnosti in še slovensko ter italijansko republiško zastavo. Mimoidočim so delili tudi letake s pojasnili, zakaj Slovenci zahtevamo svoje pravice. Manifestacija, ki je trajala eno uro, se je končala brez incidentov.

Predsedstvo SR Slovenije o narodni spravi

Predsedstvo SR Slovenije je na seji dne 5. t.m. sprejelo »Izjavo o narodni in državljanski umiritvi«, ki se v javnosti obravnava kot problem »narodne sprave«. Namen njegove obravnave je, da pripomore k »nastajanju takega vzdušja v političnem in javnem življenju Slovenije, ko preteklost ne bo več bremenila medčloveških odnosov«. »To je problem narodne in državljanske umiritve — nadaljuje izjava — 45 let po končani drugi svetovni vojni. Državna politika mora v interesu javne blaginje biti usmerjena k odpravljanju vsake možnosti sodobnega državljanskega razkola«.

Predsedstvo Slovenije nato podrobno obravnava medvojne dogodke v Evropi in zlasti v Sloveniji, kjer so okupatorji nastopili tudi kot uničevalci slovenskega naroda. »Narodnoosvobodilni boj, ki ga je organizirala Osvobodilna fronta, je naletel — poudarja izjava — predvsem v tako imenovani Ljubljanski pokrajini na nasprotovanje dela državljanov. Ti so se iz različnih razlogov, v glavnem pa iz ideoloških in političnih, deloma pa tudi zaradi napak gibanja, obrnili proti njemu z vsemi sredstvi, vključno z orožjem, in so pri tem tvegali najtesnejše sodelovanje z okupatorjem, z njegovimi oboroženimi silami in z njegovo politično policijo, vse do vključitve v enote, zaprisežene okupatorju in pod njegovim poveljstvom. Takšno ravnanje v evropskih deželah v času druge svetovne vojne je ovrednoteno v evropskem zgodovinsko nesporno kot sodelovanje z okupatorjem. Govoriti o njem kot o udeležbi v državljanski vojni je mogoče le v prenesenem pomenu, glede na realnost in obseg spopadanja in razkola med ljudmi, nikakor pa ne pravno, saj ga ni mogoče ločiti od spopada med zaslužnjem narodom in okupatorjem. Ne oziraje se na to nujno zgodovinsko in državnopravno razlikovanje, pa je dejstvo, da je bila v takem spopadu prelita domača kri in da so razni povračilni krvavi ukrepi z obeh strani, pa tudi tisti, storjeni neposredno po koncu vojne, ustvarili zgodovinski problem, kako v miru normalizirati odnose

med tako ali drugače razdvojenimi preživeli državljani in tudi še njihovimi otroki.«

»Omenjeni problem zadeva širši krog ljudi kot pa samo današnje državljane SR Slovenije — beremo v izjavi — saj prizadeva vse Slovence, tudi tiste, bivajoče kot narodna skupnost v sosednih državah in pa razseljene po vsem svetu. Odločilna za razrešitev celotnega problema je vendarle državna politika SR Slovenije, ta pa se oblikuje znotraj nje same, kot stvar odločanja njenih državljanov. Prvi in odločilni korak k umiritvi in demokratični državljanski spravi je SR Slovenija že storila s tem, ko je uveljavila idejno in politično pluralizacijo družbe.«

»Predsedstvo SR Slovenije ugotavlja, da glede dogajanj med vojno in ob koncu vojne obstaja tudi odgovornost SR Slovenije. Ob dejstvu, da se slovenska država ne izmika svoji odgovornosti do preteklosti, potrebni za aktualno državljansko umiritve, je treba seveda poudariti, da obstaja tudi odgovornost ljudi, ki so iz idejnih in političnih razlogov na že omenjeni način nastopili v času okupacije proti edinemu realnemu slovenskemu narodnoosvobodilnemu bojevanju. Koliko so oni pripravljeni priskočiti k danes nujni državljanski umiritvi, je odprto vprašanje.

Kar zadeva slovensko državo, gre predvsem za odgovornost, da se ugotovijo in objavijo dejstva o kritičnih dogodkih.«

»Predsedstvo SR Slovenije meni, da bi v tem smislu državni organi SR Slovenije mogli in morali ukrepati na več načinov. Prvi bi bil preverjanje, ali niso v veljavni pravni ureditvi še določbe in pravne pazine, ki ovirajo popolno državljansko enakopravnost vseh prebivalcev SR Slovenije. Treba bi bilo sprejeti morebiti potrebne zakonske spremembe in dopolnila.«

»Drugi del odgovornosti državnih organov je uradna ugotovitev in objava osnovnih dejstev o nekaterih dogodkih, ki so se zgodili na naših tleh, pri katerih so vsaj delno bili udeleženi slovenski državni organi. Najbolj pereče in nedvomno najtežje takšno vprašanje je usoda zajetih pripad-

nikov vojaške formacije, ki se je imenovala "Slovensko domobranstvo", neposredno po končani vojni. Na predlog Sveta za varstvo človekovih pravic in temeljnih svobod je predsedstvo Skupščine SR Slovenije že sprejelo stališče, da je vsa dogajanja te vrste treba objektivno zgodovinsko prikazati in oceniti. Predsedstvo SR Slovenije je podpira ta stališča. Država je predvsem dolžna, da s svojimi zakonskimi normami in predpisi normalizira pogoje za vsakršno znanstveno kvalificirano zgodovinsko raziskovalno dejavnost. Predsedstvo SR Slovenije pa meni, da je država dolžna tudi s svoje strani uradno ugotoviti dejstva v zvezi s kritičnimi dogodki, ki bodo podlaga za končno normalizacijo odnosov med državljani. Znanstveno ugotovljeni in uradno potrjeni podatki bodo namreč podlaga, na katerih bodo državni organi uradno jali odprta vprašanja. To bi pomenilo začeti urejanje vprašanj v zvezi z grobovospominskimi znamenji in drugimi vidiki pietetnega odnosa do vseh mrtvih. V takšni postopki pa morajo potekati organizirano s strani državnih organov in pod nadzorstvom predstavnikov javnosti. Individualne posege v grobišča ali posege na formalnih skupin je treba preprečiti. Sicer ne bo nikoli mogoče postaviti znamenj, ki ga dovolj široka javnost upravičeno pričakuje, da bi z njim zamejili ero umiritve in demokratičnega sožitja ljudi in državljanov. Vsi želimo doseči čas, ki ne bo tu Prešernovim verzom o edinosti, sreči, spravi, o oblasti, ki pomeni čast. Tak čas ne bo mogel shajati ne brez kritičnega spomina ne brez sposobnosti pozabe.«

»Predsedstvo SR Slovenije meni, da bi že sklep Skupščine SR Slovenije o takšnem delovanju državnih organov pripomogel k temu (morebiti tudi izrecnemu) sporazumu, da se ti problemi ne bi izkoriščali v politične namene. Javnost mora seveda imeti zagotovilo, da se bodo vsa kritična vprašanja s strani države normalno in dosledno obravnavala na podlagi dejstev, ugotovljenih po metodah pravne države.«

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

JOZKO ŠAVLI

Zlatorog slovenski simbol

XVI.

V Ameriki so se pojavile prav tako značilne živali, in bile zajete v državne grbe. Združene države Amerike je ta žival *beloglavi orel* (*haliaeetus leucocephalus*), v njih grbu že od 1782. (61) — V Kanadi je značilna narodna žival *bober* (*castor*), ki se je še leta 1892 nahajal poleg javorjevega lista v kanadskem grbu.

Latinsko — oz. južnoameriške države so si prav tako vzele značilne živali na svojem ozemlju v grbe, tako da jih dokaj hitro poistovetimo. Le-te so: orel (Mehika), quetzal (Gvatemala), vikunja (Peru), alpaka (Bolivija), jelen huemal (Čile), jaguar (Gvajana). Mnoge otoške države imajo značilne ribe, ptice ipd. V Afriki je po grbih mladih držav dokaj prisoten lev (Maroko,

Gambija, Senegal, Sierra Leone), ali tudi orel (Gana). V obeh primerih živali pa se kaže bolj težnja po vladarskih znamenjih. Bolj pristni so v pomenu narodnih živali slon (Slonokoščena obala, Gvineja), zebra (Botsvana), petelin (Kenija), antilope različnih vrst (J. Afrika, Namibija, Čad, Uganda, Zimbabve), leopard (Somalija), tiger (Zaire), krokodil (Lesoto), črni panter (Gabaon), ipd.

P. S. Že ob sklepu tega pregleda je prispelo sporočilo ustanove Lia Rumantscha z nadrobnejšim pojasnilom o znaku Retoromanov. Znak tega naroda je danes retoromanski ključ (la clavina rumantscha), medtem ko je kozorog znak kantona Graubünden/Grisun, sprva znak ene od treh zvez, ki sestavljajo ta kanton, in

sicer zveze »Gotteshausbund« (zveza hišnih božje), ustanov. 1367. (62)

* * *

Iz prikaza narodnih oz. ljudskih živali je razvidno, da so danes živalski simboli slej ko prej živi in da se pri narodih, ki so po zadnji vojni postopoma dosegali svojo neodvisnost, celo ponovno uveljavljajo. Nekakšen moderni totem, v katerem se odražajo značilnosti domače dežele. S takšnim simbolom se pogosto istoveti posamezen narod in njegova država, kakor se nam kaže v primeru petelina in Francozov, leva in Angležev ipd.

V vrsti teh simbolov je našel slovenski Zlatorog oz. starodavni kozorog, kot sončni na žival iz indoevropske davnine, svojega današnje mesto.

KONEC

61) W. Smith: *Flags and Arms across the World*, sloven. izdaja, Zagreb 1982
62) Lia Rumantscha, sporočilo od 18.12., Cuir 1987 (Manfred Gross)